

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу Чаплик-Чижо Ірини Остапівни «Конституціональні відмінності між практично здоровими і хворими на піодермії чоловіками та жінками Західного регіону України», подану до спеціалізованої вченої ради Д 05.600.02 при Вінницькому національному медичному університеті імені М.І. Пирогова МОЗ України на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.03.01 – нормальна анатомія

1. Актуальність обраної теми дисертації. Важливою метою сучасної медицини є зміцнення здоров'я людини, профілактика, лікування та реабілітація різноманітних патологічних станів. Багатофакторна патологія, до якої відносяться і піодермії, характеризується полігенною схильністю, яка реалізується через притаманні конкретній конституції людини особливості генотипової і фенотипової норми реакції. До недавнього часу лікарі порівнювали результати досліджень з референтними значеннями або рівнями. При цьому в переважній більшості випадків використовувались лише абсолютні значення результатів пацієнта, що характеризують окремі ознаки. Клініцисти завжди працюють з цілісним організмом, структурно-функціональний стан якого можна охарактеризувати за допомогою багаточисельних показників, які взаємопов'язані між собою. Стратегія і тактика діагностики, лікування, профілактики, реабілітації з урахуванням індивідуальних особливостей організму на сьогодні розглядається як індивідуалізований підхід. Для встановлення конституціональних відмінностей захворювань необхідно диференціювати норму і патологію, що потребує, відповідно, накопичення фактичних даних про здоровий організм людини.

Індивідуальну варіабельність морфофункціональних показників пацієнтів в рамках однієї нозології різних патологічних станів описує патогенез захворювань шкіри враховуючи конституціональний підхід. Клінічні дослідження показують, що у представників різних етнічних груп має місце диференційований характер виникнення піодермій, перебігу процесу, формування ускладнень, ефективності лікувальних і профілактичних заходів, що скеровує дослідників на вивчення функціонального стану шкіри здорових та хворих на піодермії чоловіків та

жінок з обов'язковим урахуванням будови тіла та приналежністю до регіону проживання.

Тому, актуальність представленої дисертаційної роботи Чаплик-Чижо Іриною Остапівною «Конституціональні відмінності між практично здоровими і хворими на піодермії чоловіками та жінками Західного регіону України», її мети та поставлених завдань не викликають сумніву. Робота є фрагментом наукової тематики кафедр нормальної анатомії та оперативної хірургії з топографічною анатомією Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького «Структурна організація, ангіоархітектоніка та антропометричні особливості органів у внутрішньо- та позаутробному періодах розвитку, за умов екзо- та ендопатогенних факторів» (№ державної реєстрації: 0115U000041).

2. Ступінь обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна, повнота їх викладу в опублікованих працях. Наукові положення і висновки дисертаційної роботи І. О. Чаплик-Чижо цілком відповідають меті і задачам дослідження, ґрунтуються на фактичному матеріалі, отриманому на достатній вибірці.

Комітетом з біоетики Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького встановлено, що проведені клінічні та антропологічні дослідження не заперечують основним біоетичним нормам Гельсінської декларації, Конвенції Ради Європи про права людини та біомедицину (1977), а також відповідним положенням Всесвітньої організації охорони здоров'я та законам України (протокол № 4 від 23.04.2018 р.).

Усі використані у дисертації засоби вимірювальної техніки пройшли необхідну перевірку територіальним органом Держстандарту України й визнані придатними до використання при виконанні наукової роботи.

Відповідним чином зафіксовані в первинній науковій документації, ретельно оброблені з використанням параметричних і непараметричних методів статистичного аналізу отримані автором результати дисертаційного дослідження та узагальнені в дисертації в 67 таблицях.

Аналіз стану розробок в даному напрямку, узагальнення, аналіз та обговорення результатів проведених досліджень виконані з використанням

достатньої кількості джерел сучасної наукової літератури вітчизняних та закордонних авторів.

Вміст наукової роботи з її обґрунтуванням є достатніми для узагальнень і висновків щодо визначення антропометричних показників, компонентів соматотипу, показників компонентного складу маси тіла та розподілу соматотипів між практично здоровими і хворими на різні форми піодермії чоловіками або жінками першого зрілого віку, мешканцями Західного регіону України.

Достовірність наведених результатів дисертаційного дослідження обґрунтована тим, що всі положення і висновки дисертації сформульовані на підставі аналізу одержаних результатів з використанням великого за обсягом фактичного матеріалу і його коректної статистичної обробки, відповідають поставленим завданням дослідження та мають наукову й практичну цінність.

Дисертантом вперше встановлені відмінності розподілу соматотипів між здоровими і хворими на різні форми піодермії чоловіками та жінками першого зрілого віку, мешканцями Західного регіону України. Визначено більший відсоток представників ендо-мезоморфного соматотипу у хворих на глибокі піодермії чоловіків (40,0%) порівняно зі здоровими чоловіками (14,1%); більший відсоток представниць мезоморфного соматотипу у хворих жінок загальної групи (54,2%) та з гострим перебігом піодермій (51,4%) порівняно зі здоровими жінками (34,8 %), а також менший відсоток представниць екоморфного соматотипу у хворих на поверхневі піодермії жінок (4,3%) порівняно зі здоровими (20,0%) та хворими на хронічні піодермії жінками (27,3%).

Вперше встановлені відмінності антропометричних показників, компонентів соматотипу та показників компонентного складу маси тіла між чоловіками або жінками: здоровими та хворими на піодермії; здоровими та хворими на поверхневі й глибокі піодермії, що протікають гостро, або хронічні піодермії; хворими на різні форми піодермій.

Вперше встановлено, що рівень дискримінації вищий в моделях особливостей перебігу піодермій (у чоловіків – коректність від 66,7% до 84,6% випадків при різних формах дерматозу; статистика Уїлкса лямбда = 0,416; $p < 0,001$; у жінок – коректність від 45,5% до 91,3% випадків при різних формах дерматозу; статистика Уїлкса лямбда = 0,386; $p < 0,001$), ніж у

моделях можливості виникнення захворювання (у чоловіків – статистика Уїлкса лямбда = 0,618; $F = 11,6$; $p < 0,001$; коректність при практичній перевірці у 45,0% випадків; у жінок – статистика Уїлкса лямбда = 0,646; $F = 11,5$; $p < 0,001$; коректність при практичній перевірці у 50,0% випадків). При аналізі входження до моделей антропометричних, соматотипологічних і показників компонентного складу маси тіла, а також їх найбільшого внеску у дискримінацію, у більшості випадків, встановлені виражені статеві розбіжності, а також розбіжності між моделями можливості виникнення захворювання та особливостями його перебігу.

Матеріали дисертації були достатньо оприлюднені і обговорювались на: Всеукраїнській Таврійській науково-практичній конференції за участю міжнародних спеціалістів «Сучасні технології в рішенні організованих, епідеміологічних, клінічних та діагностичних задач дерматовенерології» (м. Херсон); науково-практичній конференції за участі міжнародних спеціалістів «Індивідуальна анатомічна мінливість органів, систем, тканин людини та її значення для практичної медицини і стоматології» (м. Полтава); Регіональній науково-практичній конференції «Святогірські дерматологічні дні: сучасні аспекти діагностики, лікування, профілактики дерматозів та інфекцій, що передаються статевим шляхом» (м. Святогірськ); Міжнародній науково-практичній конференції «Вплив науково-технічного процесу на розвиток медичної науки та практики: реалії сьогодення» (м. Київ); науково-практичній конференції «Медична наука та практика: виклики і сьогодення» (м. Львів); науково-практичній конференції дерматологів Львівської області (м. Львів); науково-практичній конференції «Сучасні проблеми дерматовенерології, косметології та управління охороною здоров'я» (м. Харків).

За результатами досліджень здобувачем, у співавторстві та одноосібно, опубліковано 22 наукові роботи (з них 9 самостійних). 12 статей опубліковано в рекомендованих фахових наукових виданнях (серед яких 5 входять до переліку міжнародних наукометричних баз, 2 з яких – до бази Web of Science). 1 стаття опублікована в закордонному фаховому журналі (Польща). Отримано два патенти України на корисні моделі та авторське свідоцтво на твір.

3. Теоретичне та практичне значення результатів дослідження.

Отримані результати дисертаційного дослідження І. О. Чаплик-Чижо мають важливе теоретичне значення, оскільки доповнюють існуючі знання стосовно конституціональної характеристики здорових і хворих на піодермії чоловіків та жінок Західного регіону України. Положення та висновки дисертаційної роботи впроваджені в наукову роботу кафедр нормальної анатомії Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького; кафедри оперативної хірургії з топографічною анатомією Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького; анатомії людини Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова; анатомії людини ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет ім. І. Я. Горбачевського»; анатомії людини та гістології медичного факультету Ужгородського національного університету; кафедри оперативної хірургії та топографічної анатомії Харківського національного медичного університету; кафедри анатомії людини, оперативної хірургії та топографічної анатомії Запорізького державного медичного університету; кафедри анатомії людини імені М. Г. Туркевича ВДНЗУ «Буковинський державний медичний університет», Самбірського медичного коледжу, а також у практичній діяльності лікарів Львівського шкірно-венерологічного диспансеру.

Вивчено асоційованість окремих морфофункціональних ознак організму людини з виникненням і розвитком піодермій, встановлені індивідуально-типологічні особливості досліджуваних і проведений дискримінантний аналіз відображають особливості клінічних проявів, дозволяють виділити групу ризику та спрогнозувати важкість його перебігу.

4. Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому та ідентичності змісту автореферату й основних положень дисертації. Дисертаційна робота Ірини Остапівни Чаплик-Чижо «Конституціональні відмінності між практично здоровими і хворими на піодермії чоловіками та

жінками Західного регіону України» побудована в класичному стилі, цілком відповідає основним вимогам до дисертацій Департаменту атестації кадрів вищої кваліфікації та ліцензування Міністерства освіти і науки України щодо оформлення дисертацій. Робота є самостійним, завершеним науковим дослідженням, яке містить нове вирішення актуальної наукової науково-практичної задачі, яка полягає у встановленні особливостей антропометричних, соматотипологічних параметрів і показників компонентного складу маси тіла у здорових і хворих на різні форми піодермії чоловіків і жінок Західного регіону України, що дозволило розробити дискримінантні моделі можливості виникнення та особливостей перебігу даного захворювання. Робота відповідає шифру спеціальності 14.03.01 – нормальна анатомія. Зміст автореферату І. О. Чаплик-Чижо відповідає основним положенням та структурі дисертаційної роботи.

Дисертаційну роботу автором викладено українською мовою на 244 сторінках машинопису, з яких 114 сторінок основного тексту. Робота складається з анотації, переліку умовних скорочень, вступу, огляду літератури, загальної методики й основних методів дослідження, двох розділів власних досліджень, аналізу і узагальнення результатів дослідження, висновків, списку використаних літературних джерел (175 – кирилицею, 78 – латиницею), а також трьох додатків. Дисертація ілюстрована 54 рисунками, містить 67 таблиць.

В анотації (стор. 2-12) українською та англійською мовами автор сформулювала основні наукові результати дисертаційного дослідження, виділила їх новизну та представила власні публікації за темою дисертації.

У вступі (стор. 16-22) дисертантка обґрунтувала актуальність проведеного дослідження, зазначила зв'язок роботи з науковими програмами і темами, сформулювала мету та завдання дослідження, визначила об'єкт та предмет дослідження, аргументовано вказала методи дослідження, показала наукову новизну і практичне значення отриманих результатів, зазначивши свій особистий внесок, описала наукові форуми з апробацією результатів виконаної наукової роботи, вказала відомості стосовно публікацій за матеріалами дисертації та структури та обсягу дисертації.

Огляд літератури – РОЗДІЛ 1 (стор. 23-39), складається з 2 підрозділів у яких автором, відповідно до поставлених завдань дослідження, включені джерела, що висвітлюють сучасні уявлення роль конституції у прогнозуванні мультифакторіальних захворювань, а також значення антропогенетичних факторів у розвитку захворювань шкіри. Розділ побудований логічно, читається і сприймається легко.

Другий розділ дисертації «Загальна методика й основні методи дослідження» (стор. 40-49) присвячений характеристиці матеріалу та методів дослідження. Методи дослідження відповідають поставленій меті та завданням дослідження. Було проведено клінічне і антропологічне обстеження 45 хворих на піодермії чоловіків віком від 22 до 35 років, та 48 хворих на піодермії жінок віком від 21 до 35 років, а також 24 практично здорових чоловіків та 43 практично здорових жінок аналогічного віку, у третьому поколінні мешканців Західного регіону України. З бази даних науково-дослідного центру Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова взяті первинні антропометричні показники 61 практично здорових чоловіків та 92 практично здорових жінок аналогічного віку, у третьому поколінні мешканців Тернопільської і Хмельницької областей України. Таким чином загальна група практично здорових чоловіків і жінок склала відповідно 85 (середній вік $26,96 \pm 0,44$ років) і 135 (середній вік $26,56 \pm 0,35$ років) мешканців із Західного регіону України.

Серед методів дослідження, які застосовували: антропометрія – для вивчення особливостей довжини і маси тіла, поздовжніх, поперечних та обхватних розмірів, товщини шкірно-жирових складок; соматотипологічне дослідження базувалось на послідовній оцінці одного з трьох первинних компонентів тілобудови; статистичні – для статистичної обробки отриманих результатів та побудови дискримінантних моделей. Проведений статистичний аналіз обґрунтовує описані в дисертаційній роботі положення і висновки.

У третьому розділі (стор. 50-88) власних досліджень дисертантка описала особливості антропометричних показників у здорових та хворих на піодермії чоловіків та жінок. Розділ широко документовано рисунками, що є виявом способу ілюстративного підтвердження достовірності одержаних результатів та значимості проведених досліджень.

У четвертому розділі (стор. 89-99) власних досліджень автором описані особливості соматотипологічних та показників компонентного складу маси тіла у здорових та хворих на піодермії чоловіків та жінок. Розділ документовано посиланнями на таблиці додатку В.

Розділ 5 «Дискримінантні моделі можливості захворювання та особливостей перебігу піодермій у чоловіків і жінок в залежності від показників будови та розмірів тіла» викладений на 11 сторінках і включає два підрозділи з результатами моделювання можливості захворювання на піодермії і моделювання особливостей перебігу піодермій.

Розділ «Аналіз і узагальнення результатів досліджень» (стор. 111-137) кваліфіковано проаналізовано та узагальнено автором результати власних і відомих досліджень. У дискусії з іншими дослідниками здобувач робить роз'яснення суті отриманих результатів, для чого сам розділ містить досить аргументовану і проілюстровану двома ґрунтовними таблицями інформацію. Отримані результати вміло порівнюються з даними інших авторів.

Сім висновків (стор. 138-140) у дисертаційній роботі є конкретними і науково обґрунтованими, відповідають меті і завданням дослідження.

У бібліографічному опису використаних джерел (стор. 141-204) 253 найменування, з яких 175 подано кирилицею та 78 – латиницею.

У додатку А наведений список публікацій здобувача за темою дисертації та відомості про апробацію результатів дисертації; у додатках Б1-Б10 – акти впровадження результатів дослідження у навчальний процес та лекційні курси кафедр вищих медичних навчальних закладів України. Додаток В «Антропо-соматотипологічні параметри у здорових та хворих на піодермії чоловіків та жінок» включає 57 таблиць.

Таким чином, дисертація побудована за схемою, що містить всі необхідні розділи. Аналіз змісту дисертації свідчить про її завершеність в цілому, високий методичний рівень досліджень, наукову новизну та вагоме практичне значення отриманих результатів.

Автореферат дисертації за своєю структурою відповідає існуючим вимогам. Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертації і повністю відображає основний зміст роботи.

5. Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці. Вважаю, що отримані здобувачем результати дослідження практично значимі та можуть бути використані в навчальному процесі кафедр анатомії людини та шкірних хвороб; а також при написанні монографій, підручників та навчальних посібників. Крім того, отримані результати можуть бути використані у практичній діяльності для скринінг-обстежень контингентів з метою виявлення груп ризику.

6. Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації. Разом із загальною позитивною оцінкою дисертаційної роботи необхідно вказати на редакційні та технічні огріхи, механічні помилки при оформленні дисертації:

1. У тексті дисертації зустрічається незначна кількість орфографічних та чисто друкарських помилок (зокрема, на сторінках 23, 33, 114, 130 та ін.).

2. На мій погляд, таблиці, що подані у додатку В варто було б представити в розділах власних досліджень.

Крім того, розглядаючи матеріали дисертаційного дослідження, виникли окремі запитання, на які хотілось би почути відповідь, а саме:

1. Які, на Вашу думку, соматотипи найбільш часто зустрічаються при різних формах піодермій?

2. Чому Вами обрано для дослідження саме осіб першого зрілого віку?

Вказуючи на існуючі незначні недоліки, слід визнати загальний високий рівень поданої до захисту дисертаційної роботи.

Зазначені неточності і редакційні огріхи в оформленні рукопису не знижують наукової цінності та висновків дисертації.

7. Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам. Представлена до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.03.01 – нормальна анатомія дисертаційна робота Чаплик-Чижо Ірини Остапівни «Конституціональні відмінності між практично здоровими і хворими на піодермії чоловіками та жінками Західного регіону України» (науковий керівник – доктор медичних наук, професор Л. Р. Матешук-Вацеба) є самостійним, завершеним науковим дослідженням, яке містить нове вирішення актуальної наукової задачі щодо

встановлення особливостей антропометричних, соматотипологічних параметрів і показників компонентного складу маси тіла у здорових і хворих на різні форми піодермії чоловіків і жінок Західного регіону України, що дозволило розробити дискримінантні моделі можливості виникнення та особливостей перебігу даного захворювання.

На підставі викладеного аналізу вважаю, що дисертаційна робота Чаплик-Чижо Ірини Остапівни «Конституціональні відмінності між практично здоровими і хворими на піодермії чоловіками та жінками Західного регіону України» за актуальністю, об'ємом проведеного дослідження, методами дослідження, науковою новизною отриманих результатів, обґрунтованістю і достовірністю висновків та положень, теоретичним і практичним значенням, достатністю й повнотою опублікування матеріалу, апробацією на наукових форумах різного рівня відповідає встановленим вимогам пункту 11 «Порядку присудження наукових ступенів» Постанови Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року (зі змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів № 656 від 19.08.2015 року, № 1159 від 30.12.2015 року і № 567 від 27.07.2016 року), а її авторка заслуговує на присвоєння наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.03.01 – нормальна анатомія.

Офіційний опонент,

начальник відділу моніторингу якості діяльності
Національної медичної академії післядипломної
освіти імені П. Л. Шупика, д. мед. н., доцент

О. І. Ковальчук

